

Vammaisten henkilöiden työtoiminnasta maksettavan työosuusrahan yhtenäistäminen Kanta-Hämeen hyvinvointialueella

Elämänkaarilautakunta 22.04.2026 § 34
5417/00.01.02.00/2026

Valmistelija tulosaluejohtaja Raila Lahtinen, puh. 050 3704754
raila.lahtinen(at)omahame.fi
palvelupäällikkö Anniina Niku-Paavo, puh. 040 6827097
anniina.niku-paavo(at)omahame.fi
erityisasiantuntija Leena Toivonen, puh. 050 369 7627
leena.toivonen(at)omahame.fi

Selostus Vammaisten henkilöiden työtoiminnasta maksetaan tällä hetkellä asiakkaalle työosuusrahaa eri perustein ja eri määriä riippuen siitä, missä päin hyvinvointialuetta asiakas asuu ja käy työtoiminnassa. Työosuusrahan maksamisen perusteita ei ole vielä yhdenmukaistettu hyvinvointialueen perustamisen jälkeen.

Palveluiden säädöserusta ja taustaa

Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla on tarjota palvelutarvetta vastaavasti vammaisille henkilöille työllistymistä tukevaa toimintaa, työtoimintaa sekä päivätoimintaa. Kyseiset palvelut muodostavat kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on edistää sosiaalihuollon keinoin vammaisen henkilön osallisuutta ja mahdollisuuksia työllistyä. Työllistymistä tukevaa toimintaa, työtoimintaa ja päivätoimintaa järjestetään työikäisille henkilöille. Kanta-Hämeen hyvinvointialue toteuttaa palvelut omana toimintana, ostopalveluna ja vähäisessä määrin palvelusetelillä.

Työtoimintaa järjestetään tavanomaisesti toimintakeskuksissa tai työpaikoilla ns. avotyötoimintana. Työtoimintaa voidaan toteuttaa asiakkaiden tarpeet huomioiden a) ryhmämuotoisesti ohjattuna toimintana toimintakeskuksessa, b) ryhmämuotoisesti ohjaajan kanssa toimintakeskuksen ulkopuolella yrityksissä, kuntien tai muiden julkisorganisaatioiden eri työtehtävissä tai c) yksilömuotoisena työtoimintana työtoimintakeskuksen ulkopuolella. Toimintakeskuksen ulkopuolella tapahtuvaa ryhmämuotoista työtoimintaa on tällä hetkellä jo jonkin verran ja sen käyttöä on tarkoitus laajentaa.

Työtoimintayksikössä työtoimintapäivä sisältää työtehtävien lisäksi asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevaa toimintaa, kuten liikuntaa, kulttuuria, osallisuuden vahvistamista sekä terveyden edistämistä. Työtoimintapäiviä on asiakkaan tarpeen mukaisesti yhdestä viiteen (1–5) päivään viikossa. Työtoimintapäivien pituudet vaihtelevat tavanomaisesti kolmen ja kuuden (3–6) tunnin välillä.

Vuoden 2025 aikana työllistymistä tukevaa toimintaa ja työtoimintaa sai yhteensä 242 asiakasta. Heistä 193 sai palvelun vammaispalvelujen ja 49 työikäisten palvelujen päätöksellä. Päivätoimintaa sai 266 vammaispalvelujen asiakasta. Päivätoimintaa järjestetään erillisissä päivätoimintayksiköissä tai toimintakeskusten yhteydessä omana toimintanaan.

Työllistymistä tukeva toiminta

Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa järjestään ensisijaisesti vanhan sosiaalihuoltolain 27 d §:n perusteella. Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevalla toiminnalla tarkoitetaan erityisien työhön sijoittumista edistävien kuntoutus- ja muiden tukitoimien järjestämistä.

Vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaa toimintaa järjestetään henkilöille, joilla vamman tai sairauden tai muun vastaavan syyn johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista, ja jotka tarvitsevat työhallinnon palvelujen ja toimenpiteiden lisäksi vanhan sosiaalihuoltolain 27 d 1 momentissa tarkoitettuja tukitoimia työllistykseen avoimille työmarkkinoille.

Työtoiminta

Vammaisten henkilöiden työtoimintaa järjestään ensisijaisesti vanhan sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:n perusteella. Sosiaalihuoltolain mukaisella työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakykyä ylläpitävää ja sitä edistävää toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömille henkilöille, joilla vammaisuudesta johtuen ei ole edellytyksiä osallistua vanhan sosiaalihuoltolain 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta

Vammaispalvelulain 27 §:ssä säädetään kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminnasta. Kehitysvammaisella henkilöllä on oikeus vammaispalvelulain 27 §:n työtoimintaan, jos sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta tai työllistymistä tukeva toiminta ei vastaa hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa. Työtoiminnan tarkoitus on tukea kehitysvammaisen henkilön toiminta- ja työkykyä sekä edistää hänen pääsyään työelämään. Työtoiminnalla tuetaan henkilön omia vahvuuksia työelämään osallistumisessa.

Vammaispalvelulain 27 §:ää sovelletaan vain kehitysvammalain (519/1977) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun henkilöön, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi.

Työosuusraha työtoiminnassa

Vanhan sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaisesta työtoiminnasta tai vammaispalvelulain mukaisesta kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminnasta ei makseta palkkaa, koska kyseessä on sosiaalipalvelu, ei työsuhde. Työtoimintaan osallistuvalla voidaan kuitenkin maksaa niin sanottua työosuusrahaa. Työosuusrahan tarkoituksena on tukea ja kannustaa työtoiminnassa käymistä ja polkua kohti työelämään ja viime kädessä palkkasuhteista työtä. Työosuusrahan maksaminen ei perustu lakiin, joten on hyvinvointialueen päätettävissä, maksetaanko työosuusrahaa vai, ja jos maksetaan, millä perusteella ja miten paljon.

Verovapaan työosuusrahan yläraja on 12 euroa päivässä. Työosuusrahan saajan pääasiallinen toimeentulo koostuu työkyvyttömyyseläkkeestä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueella työosuusrahan maksamisen perusteet ja euromäärät vaihtelevat merkittävästi aiempien organisaatioiden käytäntöjen mukaan. Työosuusrahan suuruus vaihtelee tällä hetkellä 2,50 eurosta 12 euroon toimintapäivää kohden riippuen toimintayksiköstä. Maksamisperusteet eivät ole yhdenmukaiset. Työosuusrahan määräytymisen yhtenäistäminen on tarpeen ensisijaisesti asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi. Lisäksi yhtenäiset toimintatavat selkiyttävät ja sujuvoittavat ammattilaisten työtä. Työosuusrahan tasoa määriteltäessä tulee huomioida myös kustannusvaikutukset hyvinvointialueen talouteen.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu hyvinvointialueen omien toimintayksiköiden työtoiminnan asiakasmäärät vuonna 2025 sekä työosuusrahan nykyiset määrät ja kustannukset seudullisesti.

Alue	Asiakasmäärä 2025	Työosuusrahan määrä	Vuosikustannusarvio
Forssa	työtoiminta 33, avotyö 10	4,90–12 €	n. 45 000 €
Janakkala	avotyö 36	12 €	n. 44 000 €
Riihimäki	työtoiminta 74, avotyö 82	2,50–12 €	n. 85 000 €
Yhteensä	235 asiakasta		174 000 €

Työosuusrahojen yhdenmukaistaminen koskee tässä vaiheessa vain yllä mainittuja hyvinvointialueen omien toimintayksiköiden asiakkaita. Hämeenlinnan seudulla työtoimintapalvelut on järjestetty muiden toimijoiden tuottamana. Näiden palveluntuottajien työosuusrahojen yhdenmukaistaminen tapahtuu myöhemmin toteutettavien hankintojen yhteydessä.

Esitys työtoiminnan työosuusrahan määristä 1.8.2026 lähtien

Työosuusrahan oikeuttavaksi työtoiminnan määräksi esitetään vähintään kolmea (3) tuntia päivässä. Toimintakeskuksessa työosuusrahaa maksettaisiin vain alihankintaa sisältävistä tai yksikön ylläpitoon liittyvistä työtehtäväkokonaisuuksista (esim. siivous- tai pihanhoitotehtävät).

Työosuusrahaa maksetaan niille asiakkaille, joille on tehty palvelupäätös joko sosiaalihuoltolain mukaisesta työtoiminnasta tai vammaispalvelulain mukaisesta kehitysvammaisten työtoiminnasta. Työosuusrahaa maksetaan vain läsnäolopäiviltä. Loma-, sairaus- tai muilta poissaolopäiviltä työosuusrahaa ei makseta.

Työosuusrahan määrät ehdotetaan yhdenmukaistettaviksi hyvinvointialueen omissa toimintayksiköissä 1.8.2026 alkaen seuraavasti:

Tuettu työtoiminta	Työosuusrahan määrä/päivä
Avotyötoiminta	9 €
Ryhmämuotoinen työtoiminta työelämässä	5 €
Ryhmämuotoinen työtoiminta toimintakeskuksessa	3 €

Työosuusrahan perusteiden muuttaminen edellä kuvatusti vaikuttaisi pääosin laskevasti asiakkaiden työosuusrahan suuruuteen. Joillakin asiakkailla työosuusrahan määrä pysyisi samana. Kustannusvaikutukset hyvinvointialueen talouteen olisi laskennallisesti enintään - 50 000 euroa vuodessa.

Alue	Vuosikustannus
Forssa	<ul style="list-style-type: none">• Avotyötoiminta 13 000 €• Ryhmämuotoinen työtoiminta työelämässä 500 €• Ryhmämuotoinen työtoiminta toimintakeskuksessa 24 500 €

Riihimäki (sis. Janakkalan)	<ul style="list-style-type: none">• Avotyötoiminta 66 000 €• Ryhmämuotoinen työtoiminta työelämässä 10 000 €• Ryhmämuotoinen työtoiminta toimintakeskuksessa 20 000 €
Yhteensä	134 000 €

Muutoksella varmistetaan asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu sekä edistetään osallistumista työelämään toimintakeskuksen ulkopuolisilla työpaikoilla työsuhteiseen työhön pääsyä. Tavoitetta edistetään lisäksi panostamalla erityisesti toimintakeskuksen ulkopuolella tapahtuvan ryhmämuotoisen työtoiminnan kehittämiseen ja lisäämiseen sekä työhönvalmentajan yksilölliseen tukeen polulla kohti työelämää ja työsuhteista työtä. Talouden näkökulmasta muutoksella varmistetaan myös työosuusrahan maksamisen jatkuvuus.

Asiakkaita ja heidän läheisiään tiedotetaan asiasta heti kun asiasta on tehty päätös, hyvissä ajoin ennen päätöksen voimaantuloa.

Vammaisneuvoston lausunto

Asia on esitelty vammaisneuvoston kokouksessa 26.3.2026 ja pyydetty esityksestä vammaisneuvoston näkemys. Vammaisneuvosto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

”Työtoiminta on vammaisille henkilöille merkityksellistä ja sillä on olennainen rooli vammaisten henkilöiden osallisuudelle yhteiskunnassa.

Vammaisneuvosto kannattaa työosuusrahan maksamista. Maksettavaksi kaavailut summat ovat kuitenkin erittäin pienet suhteutettuna siihen, mitä henkilölle itselleen mahdollisesti syntyy kustannuksia työtoimintaan osallistumisesta (mm. matkat, ruokailut). Vammaisneuvosto haluaa muistuttaa YK:n vammaisten ihmisoikeussopimuksesta (jonka noudattamisesta Suomea on huomautettu) ja ei pidä suotavana, että vammaisia henkilöitä hyväksikäytetään työtoiminnan varjolla. Vammaisneuvosto esittää tähän viitaten, että työosuusrahan suuruutta korotetaan esitetystä merkittävästi ja kiinnitetään huomiota maksettavan summan kannustavuuteen tästä näkökulmasta. Vammaisneuvosto kysyy, onko tämä oikea kohta säästöjen etsimiseen ja onko tehtävien säästöjen (maksettavien summien alentaminen) vaikutukset vammaisten henkilöiden elämään huomioitu riittävästi. Myös sosiaalihuollon asiakasmaksulain mukainen mukauttaminen tulisi

ottaa huomioon tässä yhteydessä päätöstä tehtäessä, jotta asiakkaat tulevat yhdenvertaisesti kohdelluiksi hyvinvointialueella.

Vammaisneuvosto esittää, että työosuusrahan maksamiseen osallistetaan myös yrityksiä, jolloin työtoimintaan osallistuminen on tekijälle kannustavampaa, kun yritysten osuus tulee hyvinvointialueen maksaman osuuden lisäksi.”

Vammaispalvelut toteaa vammaisneuvoston lausunnon osalta seuraavaa

Työosuusrahan tarkoitus ei ole korvata asiakkaan palvelun aikaisia ateria- tai matkakustannuksia. Myös muissa sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain mukaisissa palveluissa asiakas maksaa ateriansa itse, koska ne ovat kuluja, jotka syntyvät vammasta huolimatta.

Vammaispalvelulain mukaisen kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminnan matkat ovat asiakkaalle maksuttomia, mikäli hän täyttää liikkumisen tuen palvelun saamisen edellytykset. Sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnassa ja työllistymistä tukevassa toiminnassa asiakas maksaa omat matkakustannuksensa. Edellytysten täytyessä hänelle voidaan myöntää matkoihin liikkumisen tuen palvelu, josta peritään julkisen liikenteen mukainen maksu.

Mikäli edellä kuvatut ateria- tai matkakustannukset ovat asiakkaalle liian suuret, hän tai hänen edunvalvojansa voi hakea kyseisiin kustannuksiin asiakasmaksun alennusta tai vapautusta asiakasmaksulain mukaisesti. Yhdenvertaisuuslaissa mainitut kohtuulliset mukautukset eivät koske asiakasmaksuja, vaan palvelun järjestämistä asiakkaalle saavutettavaksi/esteettömäksi.

Hyvinvointialue palvelunjärjestäjänä pitää erityistä huolta siitä, että vammaisia henkilöitä ei hyväksikäytetä työtoiminnan muodossa. Palvelua järjestettäessä ratkaisut tehdään yksilöllisesti ottaen aina huomioon asiakkaan toiveet ja hänen etunsa. Työtoiminta on ensisijaisesti valmentautumista työelämään eikä se vastaa varsinaista työntekoa. Silloin kun henkilön työpanos työpaikalla alkaa vastata tavanomaista työpanosta, on tavoitteena aina työsuhteinen työ, johon asiakas ja työpaikka saavat työhönvalmentajan tuen.

Nykyisessä työmarkkinatilanteessa avotyöpaikkojen löytäminen on osoittautunut aiempaa haastavammaksi. Arvion mukaan työpaikkojen henkilöstöresurssit ovat monin paikoin vähentyneet, mikä on rajoittanut mahdollisuuksia tarjota avotyöntekijälle työpaikoilta ohjausta ja tukea. Tällä hetkellä yksittäisiä asiakkaita (3 asiakasta) on päässyt vakituisiin palkkatöihin. Tilanteeseen on vaikuttanut merkittävästi TE-palvelujen palkkatuen mahdollisuuden heikentyminen.

Yrityksiä tullaan kannustamaan maksamaan hyvinvointialueelle asiakkaan työosuusrahaa vastaava summa, sitä ei kuitenkaan pidetä työtoimintasopimuksen ehtona, jos työtoiminta työpaikalla on selvästi nähty olevan asiakkaan toiveiden ja edun mukaista.

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 13.5 § kohta 11

Vs. toimialajohtajan/

ikäihmisten palvelut päätösesitys

Elämänkaarilautakunta päättää esittää aluehallitukselle, että se päättää

1. hyväksyä esityksen mukaisesti vammaisten henkilöiden työtoiminnasta maksettavan työosuusrahan yhtenäistämisen Kanta-Hämeen hyvinvointialueella
2. vahvistaa voimaantulopäiväksi 1.8.2026

Käsittely

Keskustelun aikana Leena Suojala teki Erja Hirviniemen kannattamana esityksen asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun.

Koska oli tehty asian käsittelyn keskeyttävä esitys asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun, kehoitti puheenjohtaja seuraavia puhujia rajoittamaan puheenvuoronsa koskemaan vain tätä esitystä.

Puheenjohtaja totesi elämänkaarilautakunnan kannattavan Leena Suojalan esitystä asian palauttamisesta uudelleen valmisteluun yksimielisesti.

Päätös

Elämänkaarilautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Palvelupäällikkö Anniina Niku-Paavo ja erityisasiantuntija Leena Toivonen olivat kokouksessa asiantuntijoina läsnä esittelemässä asiaa, ja he poistuivat kokouksesta ennen päätöksentekoa.

Täytäntöönpano

Päätösesitys/aluehallitus

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta